

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2025, sp. zn. 5 Tdo 201/2025, ECLI:CZ:NS:2025:5.TDO.201.2025.1

Číslo: 14/2026

Právní věta:

Pachatel zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku může poškozeného uvést do stavu bezbrannosti jiným podobným způsobem ve smyslu § 119 tr. zákoníku i tak, že využije jeho sklonu k nadměrnému požívání alkoholu, opatří mu alkoholické nápoje a podporuje ho v jejich dobrovolném požívání, což vede k silné opilosti poškozeného vylučující obranu proti následnému jednání pachatele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.03.2025

Spisová značka: 5 Tdo 201/2025

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Bezbrannost, Loupež, Spáchání činu násilím

Předpisy: § 119 tr. zákoníku
§ 173 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného P. B. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2024, sp. zn. 5 To 213/2024, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Opavě pod sp. zn. 39 T 78/2023.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Opavě ze dne 9. 5. 2024, sp. zn. 39 T 78/2023, byl obviněný P. B. uznán vinným jednak zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, jednak přečinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku. Za tyto trestné činy a za sbíhající se trestné činy, za něž byl odsouzen rozsudkem Okresního soudu v Opavě ze dne 3. 5. 2024, sp. zn. 27 T 46/2024, byl obviněnému podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání 7

roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Současně Okresní soud v Opavě zrušil výše citovaný rozsudek téhož soudu ze dne 3. 5. 2024 včetně obsahově navazujících rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Dále bylo rozhodnuto o vině a trestu spoluobviněných R. K. a R. M., ohledně nichž nabyl v úvodu označený rozsudek právní moci.

2. Odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný P. B., a dále v jeho neprospěch též státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Opavě, který je směřoval proti výroku o trestu. Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací o obou odvoláních rozhodl usnesením ze dne 24. 9. 2024, sp. zn. 5 To 213/2024, tak, že obě zamítl jako nedůvodná podle § 256 tr. ř.

3. S ohledem na obsah dovolání a předmět dovolacího řízení Nejvyšší soud jen stručně připomene skutková zjištění shrnutá ve výroku o vině, která se stala podkladem odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně, a která jsou procesním stranám dobře známa. Obviněný dne 29. 7. 2022 v restauraci v XY nejprve požíval s poškozeným Z. O. alkoholické nápoje, poté se nechal pozvat do jeho bytu s příslibem uskutečnit pohlavní styk s jednou ze spoluobviněných, všichni čtyři poté v bytě poškozeného dále konzumovali alkohol, který za tímto účelem došel obviněný koupit, povzbuzoval poškozeného k pití, přestože ten byl už v silně podnapilém stavu a obviněný věděl, že inklinuje k požívání alkoholu, to vše s cílem jej opít tak, aby usnul a nebránil v odcizení věcí z bytu spoluobviněnými, což se nakonec podařilo, spoluobvinění odnesli z bytu věci vyjmenované ve výroku o vině v celkové hodnotě převyšující 33 000 Kč, a to ke škodě M. O., manželky poškozeného, který zřejmě ještě v přítomnosti spoluobviněných v bytě zemřel.

II.

Dovolání obviněného, vyjádření státního zástupce a replika k němu

4. Proti uvedenému usnesení Krajského soudu v Ostravě podal obviněný prostřednictvím své obhájkyň dovolání, v němž označil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Ačkoli obviněný nspecifikoval rozsah svých námitek, z textu dovolání je nepochybné, že je směřoval výhradně proti právnímu posouzení zjištěného skutku jako zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku. Nejvyšší soud se proto nezabýval naplněním znaků přečinu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku.

5. Obviněný nejprve stručně rekapituloval závěry soudů obou stupňů týkající se naplnění znaku skutkové podstaty zločinu loupeže, který spočívá v užití násilí vykonaného s úmyslem zmocnit se cizí věci. S odkazem na výklad v § 119 tr. zákoníku soud prvního stupně uzavřel, že z výsledku dokazování vyplynulo, že krádež věcí z bytu byla možná s ohledem na stav bezbrannosti poškozeného, jenž byl vyvolán požitím alkoholu, po němž usnul. Odvolací soud potvrdil jako správný tento závěr s tím, že kritéria násilí formou uvedení do stavu bezbrannosti jiným způsobem než lstí bylo obviněným dosaženo tím, že znal poškozeného a jeho nadměrné požívání alkoholu, proto navodil situaci nabízení alkoholu spolu s příslibem sexuálního styku s jednou ze spoluobviněných v bytě poškozeného, a to se záměrem odcizit zde uložené věci poté, co poškozený v důsledku opilosti usne. Odvolací soud rovněž připustil možnost podání látky klonazepam spoluobviněnými, jež byla nalezena v hrnku a současně podotkl, že této skutečnosti nebyla věnována větší pozornost zřejmě v důsledku úmrtí poškozeného. Dále obviněný poukázal na to, že ačkoli odvolací soud odmítal odvolací výhrady státního zástupce s tím, že trest odnětí svobody v trvání 6 roků je dostatečně důrazný a není nutné jej zpříšňovat, byl ve skutečnosti soudem prvního stupně obviněnému vyměřen trest odnětí svobody ve výměře 7 roků.

6. V další části svého dovolání, která měla zřejmě představovat konkrétní nesouhlas s právním posouzením věci ohledně obviněného jako zločinu loupeže, se obviněný věnoval okolnostem, které souvisejí s nálezem látky klonazepam v hrnku v bytě poškozeného a její stopové množství v jeho těle

při provedené pitvě. Podle názoru obviněného nebylo prokázáno, že by tuto látku obviněnému podal někdo ze spoluobviněných po vzájemné domluvě, vzhledem k delší době jejího odbourávání v lidském těle mu mohla být poskytnuta kýmkoli v době předcházející žalovanému skutku. Obviněný dále zdůraznil, že se doznal ke krádeži věcí z bytu, nicméně znak násilí naplněn nebyl, poškozený požíval alkohol sám dobrovolně, aniž by jej bylo třeba nutit. Tím se obviněný zřejmě ohradil proti užití právní kvalifikace skutku jako zločinu loupeže. V závěru svého dovolání pak obviněný znovu opakoval pasáž odůvodnění usnesení odvolacího soudu, která se týkala uložení trestu odnětí svobody s důrazem na nesprávné označení výměry tohoto druhu trestu.

7. Obviněný proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě včetně obsahově navazujících rozhodnutí a aby tomuto soudu přikázal věc znovu projednat a rozhodnout. Pro případ jiného rozhodnutí obviněný vyslovil souhlas s jeho vydáním v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

8. K dovolání obviněného se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který nejdříve poznamenal, že obviněný neoznačil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., ačkoli jeho odvolání bylo zamítnuto jako nedůvodné. Z textu dovolání pak státní zástupce dovodil, že svými námitkami obviněný vytýkal nesprávné posouzení otázky užití násilí proti poškozenému ve vztahu ke zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku. Poté se státní zástupce věnoval znění ustanovení § 119 tr. zákoníku i jeho výkladu v odborné literatuře.

9. Podle státního zástupce se naplnění znaku násilí dostatečně věnoval již soud prvního stupně v bodě 66. odůvodnění svého rozsudku, rovněž úvahy odvolacího soudu týkající se podání látky obsahující klonazepam, jenž se nachází v léku Rivotril užívaném obviněnou R. K., označil státní zástupce za logické. Nicméně posouzení otázky intoxikace poškozeného uvedenou látkou v konečném důsledku nemělo podstatný význam pro právní kvalifikaci skutku jako zločinu loupeže, neboť znak užití násilí bylo možné dovodit již jen na základě okolností, za nichž byl poškozenému podáván alkohol ze strany obviněného P. B. Proto státní zástupce závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

10. Obviněný zaslal prostřednictvím své obhájkyne repliku k vyjádření státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, v níž zpochybnil znovu znak užití násilí vůči poškozenému, byť jen konzumací alkoholu. Obviněný setrval na své dovolací námitce, podle níž poškozený požíval alkoholické nápoje sám a dobrovolně, a to především díky své závislosti. Stejně tak obviněný zopakoval své tvrzení o náhodném požití tekutiny z porcelánového hrnku poškozeným a učinil shodný návrh na rozhodnutí dovolacího soudu.

III.

K námitkám obviněného

11. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení a zabýval se otázkou povahy vznesených námitek ve vztahu k uplatněnému dovolacímu důvodu.

12. V první řadě považuje Nejvyšší soud za potřebné připomenout některé otázky související s charakterem dovolacího řízení. Dovolání představuje mimořádný opravný prostředek, který směřuje proti již pravomocnému soudnímu rozhodnutí. Nelze je proto uplatnit v takové šíři, jako řádný opravný prostředek, nýbrž jen ze zákonem taxativně vyjmenovaných důvodů. Konkrétní námitky dovolatele přitom vždy musí obsahově odpovídat jejich zákonnému vymezení, nelze tudíž akceptovat pouhé označení určitého důvodu v dovolání, aniž by mu bylo možné podřadit vytýkaná pochybení. Teprve poté, co Nejvyšší soud posoudí předložené dovolací námitky jako odpovídající označenému dovolacímu důvodu, zkoumá, zda jim lze přiznat opodstatnění.

13. Obviněný označil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Podle citovaného ustanovení lze dovolání podat, pokud napadené rozhodnutí, nebo jemu předcházející řízení spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o nesprávný výklad a použití norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. V mezích tohoto důvodu lze namítat, že skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Jiné nesprávné hmotněprávní posouzení se pak týká nesprávného použití hmotného práva ve vztahu k otázce nespočívající přímo v právní kvalifikaci skutku, ale jiné skutkové okolnosti.

14. Nejvyšší soud ve shodě s připomínkou státního zástupce v jeho vyjádření podotýká, že obviněný měl správně uplatnit druhou variantu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. s odkazem na některý z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř., neboť se domáhal přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu, který rozhodl o zamítnutí jeho řádného opravného prostředku proti rozsudku soudu prvního stupně, poté co je přezkoumal ve veřejném zasedání. Tato vada nicméně sama o sobě neměla žádný vliv na projednání dovolání, možný rozsah přezkumu napadeného rozhodnutí ani samotný výsledek dovolacího řízení.

15. Obviněný podřadil svoje námitky pod dovolací důvod, který je určen, jak již bylo uvedeno výše, k nápravě vad spočívajících v nesprávné aplikaci (trestního) práva hmotného. Jeho konkrétní výhrady byly zaměřeny proti naplnění znaku objektivní stránky zločinu loupeže, který spočívá v užití násilí se záměrem zmocnit se cizí věci. Potud by bylo možné akceptovat, že jde o námitku, která by obecně odpovídala vadám, k jejichž nápravě je určen uplatněný dovolací důvod. Nicméně vlastní argumentace obviněného se převážně týkala okolností skutkové povahy. Obviněný totiž v podstatě nijak nezpochybil, že mu bylo známé nadměrné požívání alkoholu poškozeným, v konzumaci ho sám podporoval, neboť pojal záměr využít stavu silné podnapilosti poškozeného k odcizení věcí, což jak sám doznal, již v předchozí době nejednou učinil. Navíc poškozenému v rozhodný den přislíbil splnit jeho touhu po sexu, zajistil prostřednictvím spoluobviněné R. K. další spoluobviněnou R. M., která k takové roli svolila, a všichni se proto odebrali do bytu poškozeného. Za účelem zvýšení konzumace především ze strany poškozeného opatřil obviněný další alkohol, pobízel jej k pití tak, aby si vytvořil možnost nerušeně prohledat byt a zmocnit se vybraných věcí poté, co poškozenému zabránil opilost v bdělosti a obviněný tak důvodně předpokládal, že poškozený tzv. odpadne. Právě již tímto stručně zopakovaným jednáním obviněný naplnil znak násilí ve smyslu § 119 tr. zákoníku, neboť tzv. jiným podobným způsobem než lstí, uvedl poškozeného do stavu bezbrannosti, a to bez ohledu na skutečnost, že sám poškozený byl zjevně nadměrným konzumentem a nijak se požívání alkoholu nebránil. Ke shodnému závěru dospěl i odvolací soud, což vyjádřil jednoznačně v bodě 66. odůvodnění napadeného usnesení. Soud prvního stupně v rámci hodnocení zjištěných skutkových okolností vycházel z naplnění znaku násilí formou lsti, jak vyplývá z části bodů 23. a 24. odůvodnění jeho rozsudku. Tento soud byl veden úvahou, že poškozenému byla ze strany spoluobviněných mimo alkohol podstrčena i látka obsahující klonazepam, jež byla následně nalezena na místě činu v porcelánovém hrnku a podle pitevního nálezu se její stopové množství nacházelo také v těle poškozeného. Lze připustit, že jde o hraniční případ vyvolání stavu bezbrannosti dvěma způsoby, jimiž je charakterizováno v § 119 tr. zákoníku, to znamená, zda k němu dojde za užití lsti, či jiným obdobným způsobem. Nejvyšší soud v tomto ohledu vycházel ze skutkových zjištění, jak jsou podrobně popsána především ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku. Soud prvního stupně rovněž přesvědčivým způsobem vyložil své hodnotící úvahy z výsledků provedeného dokazování, o něž se opíral při posuzování zjištěných okolností, za nichž došlo k protiprávnímu jednání všech spoluobviněných. Jeho závěr o podstrčení látky klonazepam do hrnku, v němž byl později zjištěn, zcela odpovídá zásadám logického uvažování v návaznosti na situaci, kterou spoluobvinění v čele s dovolatelem připravili za účelem naplnění záměru zmocnit se věci v bytě poškozeného. Nejvyšší soud proto nemá důvod jakkoli zpochybňovat oběma soudy aprobovaná zjištění o průběhu skutkového

děje. V posuzovaném případě navíc nelze mít jakoukoli pochybnost o tom, že stav bezbrannosti byl u poškozeného vyvolán již samotným požíváním alkoholu (bez vyvolání omylu), aniž by k jeho vzniku bylo třeba užít, byť jen malé množství další tlumicí látky klonazepam (Istí). Pro vyvození trestní odpovědnosti obviněného tudíž postačovalo, že ke stavu bezbrannosti poškozeného přispělo samotné, byť i dobrovolné, požívání alkoholu (tedy uvedení do stavu bezbrannosti „jiným podobným způsobem“), marginální roli hrála skutečnost, že vyvolání tohoto stavu bylo umocněno ještě podáním léku (tedy „Istí“). Otázka jednoznačného určení toho kdo, případně kdy, tam uvedenou látku zanechal, a tak umožnil její požití poškozeným, či zda tak „omylem“ učinil sám poškozený, proto není způsobilá zvrátit správné použití výkladového ustanovení § 119 tr. zákona v souvislosti s naplněním násilí jako znaku skutkové podstaty zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku v posuzované trestní věci. Na druhou stranu, zejména v reakci na repliku obviněného, je vhodné znovu zdůraznit, že již soud prvního stupně z hlediska průběhu skutkového děje v zásadě správně vyhodnotil situaci, v níž se poškozený nacházel v přítomnosti spoluobviněných (viz závěr bodu 23. odsuzujícího rozsudku). Obviněný totiž znal poškozeného jako osobu závislou na požívání alkoholu, využil jejich setkání v restauraci k naplnění záměru dostat se do bytu poškozeného a tam odcizit věci, proto poškozeného podporoval v jeho zájmu jak o další přísun alkoholu, tak o sexuální uspokojení a zařídil vše tak, aby mu vyhověl a současně znemožnil poškozenému obranu při zmocňování se věcí uvedením do stavu silné opilosti, jenž odpovídá bezbrannosti ve smyslu znaku skutkové podstaty loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku (rovněž například znaku znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku a sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 1 alinea 2 tr. zákoníku). Trestní právo hmotné proto bylo soudy obou stupňů aplikováno jak v souladu s jeho zákonným zněním, tak i se zřetelem k výkladu odborné literatury bez ohledu na to, že poškozený sám projevoval zájem požívat obviněným obstaraný alkohol, stejně jako využít ochoty jedné ze spoluobviněných vyjít mu vstříc při uspokojení jeho sexuální tužeb.

16. Jak je zřejmé z předchozího bodu tohoto usnesení, Nejvyšší soud shledal námitku obviněného, která se víceméně soustředila právě na okolnosti podání látky klonazepam poškozenému, či jeho dobrovolné požívání alkoholu, jako nevýznamnou pro vyvození trestní odpovědnosti obviněného za spáchání zločinu loupeže. Takto formulovaná námitka, již se obviněný domáhal fakticky jiného způsobu rozhodnutí ve věci samé převážně na podkladě popření podání zmiňovaného léku, nemohla zvrátit odpovídající právní posouzení skutku. Dovolání obviněného je poměrně masivně propojeno citací z odůvodnění rozhodnutí soudů prvního i druhého stupně, konkrétní výhrady jsou obtížně identifikovatelné v porozumění toho, v čem konkrétně mělo dojít k naplnění dovolacího důvodu určeného k nápravě vady v hmotněprávním posouzení, a to obzvláště se zřetelem ke srozumitelnému výkladu stavu bezbrannosti v komentáři trestního zákoníku (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1691–1692). Nejvyšší soud vycházel z výhrad, jimiž obviněný zpochybnil vlastní aktivitu při podání látky klonazepam, přitom však obviněný zcela pominul již zmiňovaný závěr odvolacího soudu, podle něhož tyto skutkové okolnosti neměly samy o sobě prakticky žádný význam pro právní posouzení skutku jako zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku. O zjevné snaze obviněného zvrátit vyslovení své viny zločinem loupeže prosazením vlastního průběhu skutkového děje nasvědčuje jeho formulace v dovolání o tom, že nebylo v průběhu trestního řízení prokázáno, že by on věděl o látce s obsahem klonazepamu v porcelánovém hrnku a že by měl v úmyslu ji poskytnout poškozenému. S větší mírou tolerance tedy bylo formálně využito dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. h) tr. zákoníku výhradou proti naplnění znaku násilí, avšak konkrétní argumentace obviněného nebyla shledána opodstatněnou. Poznámku odvolacího soudu v bodě 66. odůvodnění napadeného usnesení, na niž rovněž dovolatel upozornil, a která se týkala použití tlumicího prostředku nalezeného v bytě poškozeného a otázce možnosti jeho důslednějšího prověření, není vyloučeno chápat tak, že s ohledem na úmrtí poškozeného v době spáchání posuzovaného skutku, či bezprostředně po něm, přicházelo v úvahu i právní posouzení činu jako loupeže podle § 173 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku. Za situace, v níž nebylo podáno odvolání proti výroku o vině ze strany příslušného státního zástupce, však nebylo možné přistoupit k

této přísnější právní kvalifikaci z důvodu zákazu změny k horšímu (zákaz *reformationis in peius*), což platí i pro dovolací řízení před Nejvyšším soudem.

17. V závěrečné části svého dovolání se obviněný zmínil o nesprávnosti té části odůvodnění napadeného usnesení odvolacího soudu, v níž zdůvodňoval přiměřenost uloženého souhrnného trestu odnětí svobody obviněnému. V tomto ohledu je nutné přisvědčit dovolateli, že jde o pochybení, či nepozornost zpracovatele tohoto rozhodnutí odvolacího soudu, neboť obviněnému nebyl ukládán tento druh trestu ve výměře 6 nýbrž 7 roků. Vzhledem k tomu, že v dovolání není označen speciální dovolací důvod určený k nápravě vad výroku o trestu, jímž je § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., Nejvyšší soud se blíže nezabýval touto otázkou. Na druhou stranu obviněný netvrdil, že by mu trest odnětí svobody byl ukládán mimo stanovenou trestní sazbu, ani že jde o nepřipustný druh trestu, jak odpovídá definici vad, k jejichž nápravě je § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. určen. Navíc lze jen poznamenat, že ani výměra 7 roků odnětí svobody, tedy těsně nad polovinou zákonné trestní sazby zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, se vzhledem k okolnostem posuzované trestní věci včetně počtu a povahy sbíhajících se trestných činů, za něž byl tento souhrnný trest ukládán, i osoby obviněného, nedá pokládat za trest nepřiměřeně přísný.

IV.

Závěrečné shrnutí

18. Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší soud posoudil dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné, proto je odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., a učinil tak v neveřejném zasedání za splnění podmínek ustanovení § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.